

Bostadsutskottets yttrande

1984/85:5 y

om riktlinjer för energipolitiken (prop. 1984/85:120)

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har berett bostadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1984/85:120 om riktlinjer för energipolitiken (industridepartementet) och härav föranledda motioner såvitt de inte av näringsutskottet överlämnats till annat utskott.

Bostadsutskottets yttrande omfattar i huvudsak de delar av propositionen i vilka behandlas energianvändning och energihushållning i bebyggelse, kommunal energiplanering samt vattenkraftens roll i energipolitiken på lång sikt jämte motioner.

Till bostadsutskottet har under allmänna motionstiden hänvisats motion 1984/85:374 (fp) om åtgärder mot ytterligare utbyggnad av vattenkraften. I motionen behandlas vattenkraftens andel av energibalansen på lång sikt. Bostadsutskottet överlämnar – under förutsättning av näringsutskottets medgivande – motionen till näringsutskottet.

Företrädare för Industrigruppen för energihushållning i byggnader har lämnat synpunkter på de framtida energihushållningsinsatserna i bebyggelsen. Företrädare för Älvräddarnas samorganisation har lämnat synpunkter på vattenkraftens roll i energibalansen.

Bostadsutskottet kommer senare under våren 1985 att avge ett betänkande om energibesparande åtgärder i bostäder samt ett betänkande om komplettering av planen för vattenkraftsutbyggnad m. m.

Propositionen

I *proposition 1984/85:120* läggs fram förslag till riktlinjer för energipolitiken. En strategi för oljersättning och för avveckling av kärnkraften redovisas.

Propositionens huvudsakliga innehåll i de delar den behandlas i detta yttrande kan sammanfattas sålunda.

Samhällets och industrins behov av en billig och säker energiförsörjning skall tryggas genom ett energisystem som i största möjliga utsträckning är grundat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor. En effektiv energianvändning och en intensifierad energihushållning skall främjas. Stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om miljön vid användning och utveckling av all energiteknik.

Förslag till riktlinjer för energianvändningen läggs fram. De innebär bl. a. att en strävan bör vara att energianvändningen i framtiden inte skall överstiga

dagens nivå. Detta förutsätter bl. a. en fortsatt energihushållning inom uppvärmningssektorn. Hushållningsinsatserna skall särskilt riktas in på att effektivisera användningen av olja och kol. De väsentligaste styrmedlen bör även fortsättningsvis vara priset samt information, utbildning och rådgivning.

En medveten och effektiv elanvändning skall främjas. Detta är särskilt viktigt i det längre tidsperspektivet inför kärnkraftens avveckling. Inom ramen för de nationella riktlinjerna förutsätts energihushållningen bedrivas utifrån skiftande lokala förutsättningar. Kommunernas roll i detta sammanhang betonas.

De riktlinjer för elförsörjningen som föreslås innebär bl. a. att vid utbyggnaden av kraftsystemet hänsyn skall tas inte bara till kraftekonomin utan även till effekterna på miljön, den regionala balansen och sysselsättningen. De olika möjligheterna till utbyggnad av elproduktionskapaciteten inför kärnkraftens avveckling bör tills vidare hållas öppna. Statligt stöd föreslås kunna lämnas bl. a. till små vattenkraftverk.

Vissa utredningsinsatser avseende vattenkraftens energipolitiska roll på lång sikt förutskickas.

Nästa precisering av riktlinjerna aviseras till omkring år 1990.

Motionerna

De motioner som behandlas i yttrandet är

dels den under allmänna motionstiden 1985 väckta motionen 1984/85:

374 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari med hänvisning till motion 1984/85:372 hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att någon ytterligare vattenkraftsutbyggnad utöver den produktionsnivå som riksdagen tidigare uttalat sig för inte skall ske.

dels de med anledning av proposition 1984/85:120 väckta motionerna 1984/85:

2863 av Birgitta Hambræus (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(1) att riksdagen beslutar uppställa ett mål för en effektiv energianvändning och en låg nivå för energianvändningen,

(2) att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om en upplysningskampanj om energieffektivitet,

(3) att riksdagen beslutar att de byggnadstekniska kraven för rätt att installera direktverkande el-värme i nya hus skall sättas efter bästa tillgängliga teknik,

2866 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(3) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att några projekteringsarbeten som berör FRP-skyddade älvar eller älvsträckor ej skall utföras,

2870 av Ingemar Eliasson m. fl. (fp) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(3) att riksdagen uttalar sig för att de generella s. k. ELAK-kraven bör vara normgivande även i fortsättningen för nybyggnation med direktverkande elvärme.

(4) att riksdagen uttalar att förstudier för utbyggnad av någon av de fyra oreglerade norrländska huvudälvarna inte bör ske.

2871 av Marianne Karlsson (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(1) att riktlinjerna för den framtida energipolitiken skall innebära en prioritering av effektiv energianvändning och ökat energisparande framför energiproduktion för bostads- och lokaluppvärmning.

(2) att riksdagen beslutar att särskild hänsyn skall tas till olika energisparåtgärders effekter på bostadsmiljön, sysselsättningen och den industriella utvecklingen samt investeringarnas konkurrenskraft.

(3) att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att fortbildningen av ventilationsinstallatörer intensifieras i AMS regi, så att dessa erhåller kompetens att klara projektering, installation, injustering samt underhåll av standardiserade system för ventilation med energiåtervinning.

(4) att riksdagen beslutar att en ökad allmän satsning sker på att informera allmänheten om betydelsen av god luftmiljö samt god energiekonomi.

2876 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(8) att riksdagen avslår de av regeringen förordade riktlinjerna i fråga om fortsatt vattenkraftsutbyggnad.

(14) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående värmeförsörjningen.

2878 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(1) att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om

e. energihushållning och effektivare energianvändning inom industrin, transportområdet och bebyggelsen.

f. skärpta krav för installation av direktverkande el.

i. riktlinjer för vattenkraftens utbyggnad.

(4) att riksdagen beslutar dels införa de skärpta krav för direktverkande el som förordas i motionen, dels att hos regeringen begära att utredningen om konkurrensförhållandena mellan el och inhemska bränslen (ELIN) får i uppdrag att utvärdera gällande regler för krav på installation av direktverkande el samt lägga förslag om ytterligare skärpta krav.

(6) att riksdagen beslutar att med avslag på prop. 1984/85:120 i denna del som sin mening ge regeringen till känna att några förstudier av utbyggnad av orörda älvar ej skall ske.

Bostadsutskottet

Den långsiktiga energipolitiken

Nu gällande energipolitiska mål innebär i korthet att samhällets behov av billig och säker energiförsörjning skall tryggas genom ett energisystem som i största möjliga utsträckning är grundat på varaktiga, helst förnybara och inhemska energikällor. En effektiv energianvändning och en intensifierad energihushållning skall främjas inom ramen för en allmänt god hushållning med begränsade resurser. Stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om miljön vid användning och utveckling av all energiteknik. Förutsättningar skall också skapas för en avveckling av kärnkraften i enlighet med riksdagens beslut.

I den nu föreliggande propositionen förordas att de tidigare antagna energipolitiska målen bör stå fast. Inom ramen för de övergripande målen görs vissa preciseringar. Det gäller i första hand omställningen av energisystemet från olja till förnybara och inhemska energikällor samt strategin för att avveckla kärnkraften. I strategin för att avveckla kärnkraften ingår bl. a. en ändamålsenlig elanvändningspolitik, som innebär att el i framtiden bör reserveras för i första hand de områden där den är svår eller omöjlig att ersätta. Som exempel på sådana områden nämns industrins behov, spårbunden trafik, service, belysning och hushållsel. Under en övergångsperiod bör enligt föredragande statsrådet den goda tillgången på el kunna utnyttjas för att ersätta olja och kol, främst för uppvärmningsändamål. I ett längre perspektiv föreslås denna el ersatt genom sparande, övergång till inhemska bränslen, naturgas, solenergi och annan ny teknik för uppvärmning. Enligt förslaget i propositionen bör el för uppvärmning i allt väsentligt endast användas i omställbara, flexibla och utvecklingsbara system eller i kombination med extremt energisnål teknik.

I motionerna 2863 (c), 2871 (c) och 2878 (c) behandlas utformningen av energipolitiken på lång sikt och i ett övergripande perspektiv.

I motion 2863 (c) yrkande 1 hemställs att riksdagen skall uppställa ett mål för en effektiv energianvändning och en låg nivå för energianvändningen. Enligt motionären har energianvändningen under senare år minskat. Det har visat sig att det går att hålla husen varma och producera varor med mycket mindre energi än vad man tidigare trott vara möjligt. En total nivå för landets energiförbrukning på mellan 200 och 300 TWh per år kan enligt motionären därför anses vara fullt realistisk år 2010.

I motion 2871 (c) yrkande 1 hemställs att riktlinjerna för den framtida energipolitiken skall innebära en prioritering av effektiv energianvändning och ökat energisparande framför energiproduktion för bostads- och lokaluppvärmning. I motionens yrkande 2 föreslås riksdagen besluta att särskild hänsyn skall tas till olika energisparåtgärders effekt på bostadsmiljön, sysselsättningen och den industriella utvecklingen samt investeringarnas konkurrenskraft. I sin motivering pekar motionären sammanfattningsvis på

att riktlinjerna för energipolitiken fått en klart uttalad prioritering när det gäller energisystemens utformning, medan riktlinjerna är betydligt vagare när det gäller energianvändning och ökad energihushållning.

Centerpartiet föreslår i sin partimotion 2878 yrkande 1e ett riksdagens tillkännagivande av vad som i motionen anförts om energihushållning och effektivare energianvändning inom industrin, transportområdet och bebyggelsen. I motionen anges att energipolitiken måste inriktas på att skapa ett decentraliserat energisystem baserat på utnyttjande av i huvudsak inhemska förnybara energikällor och en effektiv användning av tillgängliga resurser. Ett förverkligande av en sådan politik kräver enligt motionärerna en medveten energihushållning i energianvändningen. Detta innebär bl. a. att inte mer högvärdig energi än vad varje situation kräver skall användas.

Utgångspunkten för regeringens förslag i propositionen är att de år 1981 av en bred riksdagsmajoritet antagna energipolitiska målen bör stå fast. Som utskottet inledningsvis i detta avsnitt redovisat innebär nu gällande energipolitiska mål bl. a. att en effektiv energianvändning och en intensifierad energihushållning skall främjas inom ramen för en allmänt god hushållning med begränsade resurser. Utifrån de synpunkter bostadsutskottet har att beakta har utskottet inte funnit annat än att de preciseringar av riktlinjerna för energipolitiken som görs i propositionen ligger väl inom ramen för tidigare antagna energipolitiska mål. Bostadsutskottet tillstyrker därmed regeringsförslaget i denna del.

Vad i de tre motionerna 2863 (c) yrkande 1, 2871 (c) yrkande 1 och 2878 (c) yrkande 1e anförts om effektiv energianvändning och energihushållning torde vara obestritt. Enligt bostadsutskottets uppfattning utgår motionärernas överväganden från de ovan relaterade övergripande energipolitiska målen. Motionsyrkandena får därmed snarare anses vara en markering av dessa måls betydelse än en i sakfrågan annorlunda inställning. Detta gäller enligt bostadsutskottets mening vad i motionerna anförts såväl om inriktningen av energipolitiken i stort som om de preciseringar som görs i regeringsförslaget. Utifrån de synpunkter bostadsutskottet har att beakta skulle därmed en tillstyrkan av motionsförslagen i denna del inte tjäna något reellt syfte. Motionerna avstyrks sålunda.

Inte heller i vad gäller yrkande 2 i motion 2871 (c) om hänsynstagande till energisparåtgärdernas effekter bl. a. på bostadsmiljön kan utskottet finna att detta yrkande skulle stå i motsatsställning till vad som föreslagits i propositionen. Utskottet vill i detta sammanhang peka på att de nu gällande energipolitiska målen bl. a. innebär att stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om miljön vid användning och utveckling av all energiteknik. Dessa krav, som inte föreslås upphäva eller ändrade, får naturligtvis anses innefatta också energisparåtgärder av olika slag. Vad i motion 2871 (c) föreslagits i detta avseende är därmed tillgodosett redan genom nu gällande riktlinjer för energipolitiken. Motionsyrkandet bör sålunda avslås såvitt rör energisparåtgärdernas effekt på bostadsmiljön.

Energianvändningen

Byggnadsuppvärmning m. m.

Till den s. k. övrigsektorn beträffande energiförbrukningen hänförs den del av energianvändningen som inte avser industriändamål eller transporter. År 1983 svarade övrigsektorn för omkring 43 % av landets totala energianvändning. Härav utgjorde den energi som behövdes för uppvärmning och varmvattenberedning i bebyggelsen exkl. industrins och samfärdselns byggnader 67 %. Om hänsyn tas också till användningen av hushållsel och driftel i lokaler kan omkring 85 % av övrigsektorns energianvändning hänföras till bostäder och lokaler.

I propositionen tas i denna del upp de riktlinjer som enligt föredragande statsrådet bör gälla för de framtida energihushållningsinsatserna i bebyggelsen. Härvid konstateras att den hittillsvarande utvecklingen tyder på att det sparmål som lades fast av riksdagen (prop. 1980/81:133, CU 37) år 1981 kommer att kunna uppnås under 1980-talet. Detta sparmål innebär att riktpunkten skall vara att bruttoenergianvändningen i det befintliga byggnadsbeståndet minskar med 48 TWh per år. En mindre del av minskningen förväntades ske efter år 1988. Även för perioden fram till år 1995 anser föredragande statsrådet det rimligt att räkna med en fortsatt minskning av bebyggelsens energianvändning.

Förutsättningarna för att minska energianvändningen skiftar mellan olika byggnader beroende bl. a. på byggnadsteknisk utformning, ålder och uppvärmningssätt m. m. Enligt propositionsförslaget måste därför de överväganden som leder till ett förverkligande av de energipolitiska strävandena på detta område göras på lokal nivå, dvs. av fastighetsägare och kommunerna. De nationella riktlinjerna skall dock utgöra utgångspunkten för planeringen.

Vad i propositionen specifikt anförts om byggnadsuppvärmning och hithörande frågor har inte i motioner eller annorledes satts i fråga. Inte heller bostadsutskottet har i denna del funnit anledning till något annat ställningstagande än det som framgår av regeringsförslaget och som i sina huvuddrag redovisats ovan.

Direktverkande elvärme

Frågan om direktverkande elvärme behandlades av riksdagen år 1981 (prop. 1980/81:133, CU 37). I sammanhanget beslöt riksdagen anta en lag om ändring i byggnadsstadgan (1959:612). Med anledning av riksdagens beslut och därefter fattat beslut (prop. 1982/83:45, CU 9) om ändring av ikraftträdandebestämmelserna gäller följande.

För närvarande och sedan den 1 januari 1984 gäller att en bostadsbyggnad med högst två bostadslägenheter som är avsedd för annat än fritidsändamål inte får utföras med ett uppvärmningssystem med direktverkande el om det inte finns särskilda skäl.

Ett sådant särskilt skäl är att huset är energisnålt utformat.

Vid riksdagsbehandlingen år 1981 anförde civilutskottet att med energisnålt utformade hus synes ha avsetts de hus som i enlighet med ELAK:s (elanvändningskommittén) förslag angetts som energisnåla. Sådana hus ansågs vara hus där behovet av elenergi för radiatorer och tappvarmvatten genomsnittligt kan minskas med 40 % av behovet av elenergi för radiatorerna om byggnaden varit utförd enligt minimikraven på värmeisolering och luftomsättning i SBN 75 (Svensk byggnorm).

Riksdagen godkände vad civilutskottet anförde.

Enligt regeringsförslaget tyder de senaste årens utveckling på energihushållningsområdet på att nybebyggelsen i allmänhet uppfyller kraven på speciellt energisnåla byggnader – de s. k. ELAK-kraven – oavsett typen av uppvärmningssystem. Det kan enligt föredragande statsrådet därför finnas fog för en översyn av dessa byggnadstekniska krav. Samtidigt framhålls att en skärpning av kraven kan leda till olägenheter i olika avseenden såsom höga kostnader, risk för uppkomst av fukt- och mögelskador m. m. En väg som därför bör uppmärksammas och prövas är enligt statsrådet att med stöd av olika planinstrument styra användningen av direktverkande elvärme. I första hand hänvisas härvid till det aviserade förslaget till en plan- och bygglag samt till åtgärder som kan vidtas inom ramen för den kommunala energiplaneringen.

I sammanhanget uppmärksammas också värmeförsörjningen för de byggnader med direktvärme som byggdes under 1960- och 1970-talen. Enligt propositionen bör elbehovet i dessa byggnader i första hand minskas med hjälp av energihushållningsåtgärder.

Föredragande statsrådet framhåller att det ingår i uppgifterna för utredningen om el och inhemska bränslen (ELIN) att närmare analysera utvecklingen avseende användningen av direktverkande elvärme. Enligt propositionen kommer resultaten av utredningens överväganden att redovisas senare under år 1985. Härvid kommer också att redovisas vilka olika alternativ som står till buds för att begränsa elanvändningen. I propositionen föreslås ingen ändring av de kravnivåer för direktverkande el som lagts fast i SBN.

Användningen av direktverkande el tas upp i fyra motioner.

I motion 2863 (c) yrkande 3 hemställs att de byggnadstekniska kraven för rätt att installera direktverkande elvärme i nya hus skall sättas efter bästa tillgängliga teknik. Enligt motionären är de nu gällande energikraven alltför lågt ställda. Motionären ifrågasätter också det lämpliga i att med planhinder styra användningen av direktverkande elvärme.

Även i centerpartiets partimotion 2878 yrkandena 1f samt 4 krävs en skärpning av de byggnadstekniska kraven för att få installera direktverkande elvärme. Motionärerna förordar ett 40-procentigt hushållningskrav som torde beräknas på den del av elanvändningen som avser såväl uppvärmning som varmvattenberedning. I motionen anges vidare att det kan finnas skäl att

nu utvärdera erfarenheterna av gällande regler med hänsyn till den teknikutveckling som ägt rum. Enligt motionärerna bör därför ELIN ges tilläggsdirektiv med begäran om förslag till ytterligare skärpta krav för direktverkande elvärme i syfte att motverka ökad sårbarhet i värmeförsörjningen.

Folkpartiet förordar i sin partimotion 2870 yrkande 3 att de nu gällande generella byggnadstekniska kraven (de s. k. ELAK-kraven) bör vara normgivande även i fortsättningen för nybyggnation med direktverkande elvärme. I motiven härför framhålls att det inte nu kan anses motiverat att övergå till att via olika planinstrument styra användningen av direktverkande elvärme.

Moderata samlingspartiet anför i sin partimotion 2876 yrkande 14 såvitt nu är i fråga att regeringen fortfarande strävar efter att begränsa den direktverkande elvärmens. Styrmedel, såsom planregler eller skärpta krav på energisnåla byggnadsmetoder, bör inte utnyttjas. Enligt motionärernas mening kommer elenergi i den överblickbara framtiden att produceras i sådan utsträckning att direktverkande elvärme mycket väl kan tillåtas. Motionärerna anser att eldistributionsföretagens rätt att vägra elleveranser för direktverkande elvärme bör utnyttjas så restriktivt som möjligt. Denna fråga behandlar utskottet nedan.

I sin partimotion 2208 anför vänsterpartiet kommunisterna motivledes att starkare restriktioner måste införas mot elvärme i tillkommande bebyggelse. Någon precisering av detta krav görs dock inte.

I samband med att riksdagen år 1981 beslutade att direktverkande elvärme endast skulle tillåtas i byggnader som uppfyllde de s. k. ELAK-kraven aviserades också en omprövning av dessa krav till mitten av 1980-talet. I propositionen konstateras att de senaste årens utveckling inom energihushållningsområdet tyder på att nybebyggelsen i allmänhet uppfyller dessa krav och detta oavsett uppvärmningsform. Mot bakgrund härav kan det enligt föredragande statsrådet finnas fog för en översyn av ELAK-kraven. Bostadsutskottet delar denna uppfattning. Möjligheterna att bl. a. med stöd av olika planinstrument styra användningen av direktverkande el bör kunna bidra till att effektivisera energianvändningen bl. a. i bebyggelsen.

Som nämns i propositionen ingår det i ELIN:s uppgifter att närmare analysera utvecklingen avseende användningen av direktverkande elvärme och därefter redovisa vilka alternativ som står till buds för att begränsa elanvändningen. Enligt vad som framgår ovan avser utredningen att senare under 1985 lämna en delredovisning av dessa frågor. Ytterligare överväganden i hithörande frågor bör anstå i avvaktan härpå. Utredningens redovisning och den fortsatta beredningen kan väntas ge ett erforderligt underlag för den ovan förutsatta omprövningen. Riksdagen bör med hänvisning härtill inte nu i sak ta ställning till förslagen i motionerna 2863 (c) yrkande 3, 2870 (fp) yrkande 3, 2876 (m) yrkande 14 såvitt nu är i fråga och 2878 (c) yrkandena 1f och 4. De nämnda motionsyrkandena bör avstyrkas av näringsutskottet.

Information och utbildning

I två motioner tas upp vissa frågor om information och utbildning på energiområdet.

I motion 2863 (c) yrkande 2 begärs en upplysningskampanj om energieffektivitet. Enligt motionären har de som är intresserade av att sälja energi en stor övervikt när det gäller att förse beslutsfattare med beslutsunderlag i energifrågan. En upplysningskampanj bör därför genomföras där allmänheten informeras om de stora möjligheterna till effektivare energianvändning.

Förslaget i motion 2871 (c) yrkande 4 innebär att en ökad allmän satsning skall ske på att informera allmänheten om betydelsen av god luftmiljö samt god energiekonomi.

Informationsverksamheten inom bostadsdepartementets beredningsområde bedrivs i huvudsak av bostadsstyrelsen och statens planverk samt av statens energiverk. Ansvarsfördelningen mellan dessa myndigheter har främst praktiska grunder, och den anpassas fortlöpande till hur målgrupperna och verksamhetens innehåll förändras. Informationsinsatserna avser främst bostadsförbättringsprogrammet och energisparprogrammet inom bostadsdepartementets område. Betydande informationsverksamhet med stark knytning till energifrågor och då speciellt energihushållning bedrivs redan inom detta område. Vad i motionerna 2863 (c) och 2871 (c) i dessa avseenden föreslagits är därmed i inte ringa grad redan tillgodosett utan någon riksdagens ytterligare åtgärd. Utskottet vill i detta sammanhang också erinra om den informations- och rådgivningsverksamhet som kommunerna bedriver på energiområdet. Sedan budgetåret 1977/78 har statligt stöd till denna verksamhet lämnats med sammanlagt ca 800 milj. kr. Även om detta statliga stöd föreslås upphöra i och med utgången av år 1985 har det verksamt bidragit till att få i gång en omfattande verksamhet på området i kommunerna. Utskottet vill i detta sammanhang också framhålla att kommunernas ökade ansvar på bostadsförsörjningens och energihushållningens område får anses omfatta också rådgivning och annan service till fastighetsägare m. fl. i dessa frågor. I sitt betänkande BoU 1984/85:17 kommer bostadsutskottet senare under våren att behandla anslagsfrågor m. m. avseende information och utbildning beträffande energisparprogrammet inom bostadsdepartementets ansvarsområde.

Avslutningsvis tar utskottet i detta avsnitt upp vad i motion 2871 (c) yrkande 3 föreslagits om att riksdagen hos regeringen skall begära att fortbildningen av ventilationsinstallatörer intensifieras i arbetsmarknadsstyrelsens regi, så att installatörerna erhåller kompetens att klara projektering, installation, injustering samt underhåll av standardiserade system för ventilation med återvinning. I sin motivering härför hävdar motionären att det i Sverige saknas en kunnig installatörskår som klarar av att utföra en enklare ventilationsinstallation med tillhörande dimensionering och intrimning. Så länge detta utbildningsbehov inte är tillgodosett kommer, enligt

motionären, problemen kring de fukt- och mögelskadade husen att bestå samtidigt som miljarder går förlorade i energiförluster.

Bostadsutskottet delar givetvis uppfattningen som torde ligga till grund för förslaget i motion 2871 (c) yrkande 3 och som innebär att förutsättningar måste skapas för att energiåtgärder av olika slag kommer till utförande på ett sådant sätt att de får avsedd effekt.

Utskottet vill erinra om vad föredragande statsrådet i propositionen anför om att regeringen avser att redan under våren 1985 ge statens energiverk i uppdrag att undersöka bl. a. behovet av energiinriktad kompletteringsutbildning för olika yrkesgrupper. Frågan om behovet av ytterligare utbildning av ventilationsinstallatörer kommer enligt vad utskottet erfarit att uppmärksammas i detta sammanhang. Ytterligare överväganden bör enligt bostadsutskottets mening anstå i avvaktan härpå. Motion 2871 (c) yrkande 3 avstyrks med hänvisning härtill.

Kommunal energiplanering

Riksdagen beslutade hösten 1984 om en ändring i lagen om kommunal energiplanering (BoU 1984/85:6). Ändringen innebär bl. a. att det fr. o. m. den 1 januari 1986 i varje kommun skall finnas en plan för tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen. I samband med detta beslut antog riksdagen också ett förslag till ändring i ellagen som bl. a. innebär att elleveranser till värmepumpar skall få vägras inom fjärrvärme- och naturgasområden, om kommunfullmäktige har beslutat att värmepumpar inte får förekomma inom området.

I motion 2876 (m) yrkande 14 såvitt nu är i fråga framhålls att motionärerna redan i samband med införandet av en obligatorisk kommunal energiplanering motsatte sig detta förslag. Enligt motionärerna finns det inte någon anledning att tvinga kommunerna att upprätta omfattande plandokument på detta område. Kommunernas planering på energiområdet bör inskränkas till egen energidistribution av det slag som kommunala energiverk normalt ägnar sig åt. I sammanhanget tar motionärerna också upp frågan om elleverantörs möjlighet att vägra elleveranser till värmepumpar. Motionärerna hänvisar härvid till att man motsatt sig den ändring i ellagen som möjliggör en sådan leveransvägran i vissa fall. Enligt motionärerna främjar inte sådana inskränkningar målet att möjliggöra en ekonomiskt effektiv energianvändning.

Som framgår av den kortfattade redovisningen ovan antogs de ändringar i lagen om kommunal energiplanering och i ellagen som nu sätts i fråga i motion 2876 (m) så sent som hösten 1984. Riksdagen avvisade i samband därmed bl. a. motionsförslag (m) om att lagändringarna inte skulle genomföras.

Bostadsutskottet vill i detta sammanhang dessutom erinra om att kommunernas roll i energipolitiken betonas i propositionen. Enligt energiministern

är det naturligt att kommunerna ges ett huvudansvar för energisystemets utformning på lokal nivå. En utveckling i denna riktning har enligt statsrådet också påbörjats och den bör fortsätta och förstärkas. Det vidgade kommunala ansvaret anges vidare bilda en värdefull utgångspunkt för framtida energipolitiska beslut. Den kommunala energiplaneringen utgör härvid en viktig förutsättning för ett sådant vidgat kommunalt ansvar. Genom motion 2876 (m) har inte några nya skäl tillförts som ger utskottet anledning ompröva sitt tidigare beslut. Motion 2876 (m) yrkande 14 såvitt nu är i fråga, både i vad avser de av motionärerna förordade ändringarna i lagen om kommunal energiplanering och i vad avser ändringarna i ellagen, avstyrks med hänvisning till tidigare ställningstaganden (BoU 1984/85:6) och med hänvisning till vad i propositionen anförts.

Vattenkraftens roll i energipolitiken på lång sikt m. m.

Inledning

Frågan om utbyggnad av vattenkraften och avvägningen gentemot bevarandeintressena har behandlats av riksdagen vid åtskilliga tillfällen sedan början av 1970-talet. Det kan erinras om att riksdagens energipolitiska beslut år 1975 innebar att vattenkraften skulle byggas ut till en nivå om 66 TWh/år år 1985. Riksdagen behandlade år 1981 (CU 1980/81:31 och 5y) möjligheterna att uppnå målet för vattenkraftsproduktionen. Civilutskottet, som beredde ärendet, fann det tveksamt om man utan ändrade riktlinjer i den fysiska riksplanningen (FRP), ändrade tillåtlighetsregler i vattenlagen eller avsiktligt ändrade dispensregler skulle kunna nå upp till en total vattenkraftsproduktion om 66 TWh/år år 1990.

År 1984 förelades riksdagen en proposition (prop. 1983/84:40, BoU 30) om fortsatt vattenkraftsutbyggnad. I propositionen lades fram en plan för att tillgodose det av riksdagen fastställda målet för vattenkraftens roll till år 1990. Riksdagen godtog vad i planen anförts och vidhöll sin tidigare uppfattning att nivån för vattenkraftens roll i energibalansen skulle vara 66 TWh/år.

I den nu aktuella propositionen anför föredragande statsrådet att frågan om vattenkraftsutbyggnad kan ses i två perspektiv, ett kortare och ett längre. På kort sikt gäller det enligt föredraganden att komplettera den av riksdagen antagna vattenkraftsplanen så att produktionsnivån 66 TWh/år uppnås. På längre sikt gäller det att klarlägga vattenkraftens roll i samband med kärnkraftens utveckling.

I detta yttrande behandlar bostadsutskottet vad i propositionen anförts om vattenkraftens energipolitiska roll på lång sikt jämte motioner. Senare under våren 1985 kommer bostadsutskottet i sitt betänkande om komplettering av vattenkraftsplanen att behandla vad i propositionen anförts om vattenkraftens roll på kort sikt jämte motioner.

Beträffande vattenkraftens roll på lång sikt anförs i propositionen (s. 132) att beslut om vattenkraftens energipolitiska roll sett ur ett längre perspektiv inte behöver fattas förrän i början av 1990-talet. Föredraganden anför under återopande av 1981 års energikommitté (EK81) att studier bör genomföras för att närmare utreda vattenkraftens roll i det framtida energisystemet i samband med avvecklingen av kärnkraften. Ett syfte med sådana studier anges vara att genom sammanställning av befintligt underlagsmaterial och vissa kompletterande inventeringar av tänkbara utbyggnadsprojekt få fram ett underlag för ställningstaganden till hur vår långsiktiga elproduktionskapacitet bör utformas. Bl. a. är föredragandens avsikt att inom ett av henne föreslaget råd för långsiktiga elanvändnings- och elproduktionsfrågor, bl. a. vattenkraftens roll i energisystemet, skall diskuteras. I anslutning till vissa resonemang beträffande en strategi för kärnkraftsavvecklingen anför föredraganden att – även om en stor del av elbehovet kan ersättas med inhemska bränslen och med utnyttjande av ny teknik – återstående elkraftsbehov endast kan fyllas med i dag känd teknik, dvs. med vattenkraftverk eller med fastbränsleeldade kraftverk.

I sex motionsyrkanden behandlas vattenkraftens roll i energipolitiken på längre sikt samt behovet av förstudier. Yrkanden med denna innebörd förs fram i partimotioner från moderata samlingspartiet, centerpartiet, folkpartiet samt vänsterpartiet kommunisterna. Vidare behandlas frågan i en fp-motion.

I den under allmänna motionstiden 1985 väckta partimotionen 374 (fp) föreslås, med hänvisning till motion 372 (fp), riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att någon ytterligare vattenkraftsutbyggnad utöver den produktionsnivå som riksdagen tidigare uttalat sig för inte skall ske. Motionärerna anser att riksdagen bör uttala att utbyggnadsnivån 66 TWh/år skall utgöra det slutliga riktvärdet för vattenkraftsproduktionen. Elbehovet efter kärnkraftsavvecklingen får enligt motionärernas uppfattning tillgodoses med hjälp av annan produktion och genom effektivare elanvändning.

I centerpartiets partimotion 2878 föreslås riksdagen, yrkande 1 i, som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för vattenkraftens utbyggnad. Motionärerna hänvisar till en år 1984 väckt c-motion (motion 1983/84:2825) i vilken framhölls att den fortsatta utbyggnaden av vattenkraften måste, beträffande utbyggnadsnivån, vara avsedd att uppnå målsättningen av en produktionskapacitet om 66 TWh/år i medeltal.

I motion 2870 (fp) yrkande 4 föreslås riksdagen uttala att förstudier för utbyggnad av någon av de fyra oreglerade norrländska huvudälvarna, dvs. Vindelälven, Piteälven, Kalixälven och Torneälven inte bör ske.

I moderata samlingspartiets partimotion 2876 yrkande 8 behandlas riktlinjerna för fortsatt vattenkraftsutbyggnad. Kärnkraftsavvecklingen kommer enligt motionärernas uppfattning att få mycket omfattande konsekvenser för de återstående vattendragen. Motionärerna bedömer att kärnkraftsverken kan drivas under betydande tid. Denna bedömning innebär att

förprojektering av en omfattande vattenkraftsutbyggnad måste ses med oro. Avslutningsvis anser motionärerna att de orörda huvudälvarna inte bör byggas ut.

I partimotionen från centerpartiet, motion 2878 yrkande 6, föreslås riksdagen besluta att som sin mening ge regeringen till känna att några förstudier av utbyggnad av orörda älvar ej skall ske.

Även vänsterpartiet kommunisterna har i partimotion 2866 yrkande 3 tagit upp frågan om förprojektering. Motionärerna föreslår ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om att projekteringsarbeten som berör FRP-skyddade älvar eller älvsträckor ej skall utföras.

Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt

Bostadsutskottet behandlar inledningsvis den genom motionerna 374 (fp) och 2878 (c) yrkande 1 i aktualiserade frågan om det av riksdagen fastställda målet för vattenkraftsproduktionen om 66 TWh/år skall anses utgöra vattenkraftens slutliga andel av energiproduktionen.

Bostadsutskottet vill stryka under vad i propositionen anförts om att frågan om fortsatt vattenkraftsutbyggnad kan och bör ses såväl i ett kortsiktigt som i ett långsiktigt perspektiv. Vad beträffar vattenkraftens roll på lång sikt i det framtida energisystemet finns anledning att utifrån skilda utgångspunkter ytterligare överväga denna fråga. Riksdagen bör inte ge sin anslutning till motionerna 374 (fp) och 2878 (c) yrkande 1 i. Vad i dessa motioner förordats är enligt bostadsutskottets uppfattning alltför kategoriskt. Även om det naturligtvis måste hävdas att energipolitiken skall föras med fasthet och konsekvens är det inte lämpligt eller erforderligt att nu göra det av motionärerna föreslagna tillkännagivandet till regeringen om vattenkraftens produktionsnivå på lång sikt. Frågan måste ses i ett större energipolitiskt sammanhang, en fråga som närmast får anses ligga inom näringsutskottets beredningsområde. Med hänvisning till vad nu anförts förordar bostadsutskottet att näringsutskottet avstyrker motionerna 374 (fp) och 2878 (c) yrkande 1 i, såvitt yrkandena faller inom bostadsutskottets beredningsområde.

Förstudier beträffande huvudälvarna

Förslagen i motionerna 2870 (fp) yrkande 4 och 2876 (m) yrkande 8 innebär som framgått ovan att riksdagen föreslås uttala att några förstudier beträffande de fyra outbyggda huvudälvarna inte bör komma till stånd samt att dessa älvar inte bör byggas ut. Även i motionerna 2866 (vpk) yrkande 3 och 2878 (c) yrkande 6 dessa båda yrkanden såvitt nu är i fråga tas upp de outbyggda huvudälvarna.

I vpk-motionen föreslås att någon förprojektering av FRP-skyddade älvar och älvsträckor inte bör komma till utförande medan i c-motionen föreslås att

förstudier beträffande orörda älvar ej skall ske. Såvitt i dessa båda motioner de fyra outbyggda huvudälvarna berörs, behandlas de i följande stycke.

Bostadsutskottet delar motionärernas uppfattning att de fyra outbyggda huvudälvarna Vindelälven, Piteälven, Kalixälven och Torneälven inte skall byggas ut. Denna utskottets uppfattning innebär således att skäl saknas att genomföra förstudier som förordas i propositionen. Bostadsutskottet förordar att näringsutskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad nu anförts om att huvudälvarna inte skall byggas ut och att några ytterligare överväganden beträffande dem inte bör göras. Vad nu anförts innebär sålunda en anslutning till motionerna 2870 (fp) yrkande 4, 2876 (m) yrkande 8, 2866 (vpk) yrkande 3 och 2878 (c) yrkande 6, de båda sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga.

Förstudier beträffande vissa FRP-skyddade älvar m. m.

Slutligen tar utskottet upp vad i motionerna 2866 (vpk) yrkande 3 och 2878 (c) yrkande 6 förordats om att heller inga förstudier bör göras beträffande övriga FRP-skyddade älvsträckor och hittills outbyggda älvar.

Beträffande dessa älvar och älvsträckor finns på skäl som anförts i propositionen anledning att utföra förstudier av den omfattning och med den inriktning som där förordas. Det finns sålunda goda motiv för anslutning till uppfattningen att en beredskap för att utnyttja i dag känd teknik måste vidmakthållas och att kompetensen härför vidareutvecklas. Det är viktigt att förberedande studier görs så att kommande energipolitiska beslut grundas på ett så aktuellt och genomarbetat underlag som möjligt.

Utan att nu ta ställning till om och i så fall vilka outbyggda älvsträckor, såvitt de behandlas i detta avsnitt, som eventuellt bör ingå i energiproduktionssystemet ansluter sig bostadsutskottet till uppfattningen i propositionen att förstudier bör göras. Sådana studier bör verksamt kunna bidra till att ytterligare klarhet skapas om vattenkraftens roll i energipolitiken. Vad nu anförts låter sig inte förenas med vad i motionerna 2866 (vpk) yrkande 3 och 2878 (c) yrkande 6 såvitt nu är i fråga förordats. Näringsutskottet bör därför enligt bostadsutskottets mening avstyrka motionsyrkandena i motsvarande del.

Stockholm den 11 april 1985

På bostadsutskottets vägnar
KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Thure Jadestig (s), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c), Per Olof Håkansson (s), Lennart Nilsson (s), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp), Tore Claeson (vpk), Margareta Palmqvist (s), Erik Olsson (m), Rune Evensson (s), Nils Nordh (s) och Bengt-Ola Rytting (s).

Avvikande meningar

1. Den långsiktiga energipolitiken

Kjell A. Mattsson (c), Birgitta Hambræus (c) och Tore Claeson (vpk) anser att det avsnitt under rubriken Den långsiktiga energipolitiken som börjar "Utgångspunkten för" och slutar "avstyrks sålunda" bort lyda:

Bostadsutskottet delar vad i centerpartiets partimotion 2878 anförts om riktlinjerna för energipolitiken. Som motionärerna framhåller har inriktningen av energipolitiken en avgörande inverkan på samhällsutvecklingen. Den energipolitik som fördes av den tidigare regeringen åren 1976–1982 innebar att Sverige fick en energipolitik inriktad på att forma ett decentralistiskt energisystem byggt på mångfald, energihushållning och utnyttjande av olika inhemska och förnybara energikällor. Denna politik har också givit goda resultat. Energisparplanen för befintlig bebyggelse, oljeersättnings- och energiforskningsprogrammen har tillsammans med stigande oljepriser lett till att såväl oljeanvändningen som energianvändningen totalt minskat kraftigt.

Såvitt frågan om den långsiktiga energipolitiken behandlas i detta yttrande finns anledning att betona vikten av att den energipolitik som fördes 1976–1982 fullföljs och fördjupas. Utskottet kan sålunda inte acceptera den återgång till en centralistisk och storskalig energipolitik som i viktiga delar utgör bakgrund till vissa av förslagen i den nu behandlade propositionen. Den totala energianvändningen har under den senaste tioårsperioden minskat kraftigt och är för närvarande drygt 350 TWh vilket i jämförelse med 1975 års prognos är en lägre användning på närmare 190 TWh. Även elanvändningen har, trots en massiv övergång till elvärme, ökat betydligt långsammare än vad som förutsågs år 1975.

Som i centerpartiets partimotion anges ger – med hänsyn till utvecklingen av energibehoven inom industri, transporter och bostäder – en realistisk bedömning vid handen att den totala energianvändningen bör komma att plana ut vid en nivå understigande 300 TWh varav elanvändningen sannolikt kommer att ligga på en nivå som inte oväsentligt understiger 100 TWh.

Bostadsutskottet måste konstatera att regeringen i propositionen inte gör några egna bedömningar om den framtida energianvändningen utan förlitar sig på bedömningar gjorda av vissa myndigheter och organisationer. Detta är anmärkningsvärt och en svaghet i propositionen.

Sammanfattningsvis bör riksdagen enligt bostadsutskottets uppfattning ge sin anslutning till en energipolitik som bygger på hushållning med tillgängliga

resurser och energisparande. Såvitt rör energisparande i byggnadsbeståndet bör det av den tidigare regeringen formulerade sparmålet stå fast. Detta sparmål, som godtagits av riksdagen, innebär att bruttoanvändningen av energi i det befintliga byggnadsbeståndet under 1980-talet avses minska med 48 TWh/år.

Vad nu anförts om energipolitiken och då särskilt i vad avser energihushållning och effektivare energianvändning bl. a. i bebyggelsen innebär att bostadsutskottet ställer sig bakom vad i centerpartiets partimotion 2878 yrkande 1 e föreslagits. Näringsutskottet bör därför föreslå riksdagen att med bifall till motionsyrkandet såvitt det behandlas i detta yttrande som sin mening ge regeringen till känna vad bostadsutskottet nu anför. Vad nu förordats innebär i allt väsentligt även en anslutning till motionerna 2863 (c) yrkande 1 och 2878 (c) yrkande 1 samt till vad i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 2865 motivedes anförts.

2. Direktverkande elvärme

Rolf Dahlberg, Bertil Danielsson, Margareta Gard och Erik Olsson (alla m) anser att det avsnitt under rubriken Direktverkande elvärme som börjar "I samband" och slutar "av näringsutskottet" bort lyda:

Bostadsutskottet delar vad i moderata samlingspartiets partimotion 2876 anförts om att elenergi under överblickbar framtid kommer att finnas i sådan utsträckning att direktverkande el kan tillåtas. Styrmedel i form av vissa planregler och skärpta krav på energisnåla byggnader bör inte tillämpas. De nuvarande reglerna som riksdagen tidigare i enighet ställt sig bakom bör gälla även i fortsättningen.

Näringsutskottet bör sålunda enligt bostadsutskottets uppfattning föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad i motion 2876 (m) yrkande 14 såvitt nu är i fråga hemställts.

3. Direktverkande elvärme

Kjell A. Mattsson (c), Birgitta Hambræus (c) och Tore Claeson (vpk) anser att det avsnitt under rubriken Direktverkande elvärme som börjar "I samband" och slutar "av näringsutskottet" bort lyda:

När riksdagen år 1981 (CU 1980/81:37) fastställde villkoren för installation av direktverkande el hade utskottet att behandla en motion (c) i vilken föreslogs att kraven för att få installera sådan el skulle sättas så att direktel skulle få installeras endast i hus där det sammanlagda energibehovet för tappvarmvatten och värme understiger motsvarande förbrukning i normhuset med minst 40 %.

Med anledning av motionen anförde civilutskottet enhälligt att utskottet anslöt sig till tanken på en skärpning av kraven i ett andra steg.

Det finns sålunda goda motiv för vad i centerpartiets partimotion 2878 yrkandena 1f och 4 föreslagits om en skärpning av kraven och om att ELIN

ges tilläggsdirektiv med begäran om förslag till skärpta krav.

I propositionen anføres att möjligheten att med stöd av olika planinstrument styra användningen av direktverkande el bör uppmärksammas. Som anförts i motion 2863 (c) måste det vara att föredra att energisnåla hus byggs framför att samhället med planhinder skall möta ett sådant byggande.

Bostadsutskottet förordar att näringsutskottet med anledning av motionerna 2863 (c) yrkande 3 och 2878 (c) yrkandena 1f och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad bostadsutskottet anført. Vad i motionerna 2870 (fp) yrkande 3, 2876 (m) yrkande 14 såvitt nu är i fråga föreslagits låter sig inte förenas med vad nu förordats. Dessa motioner bör avstyrkas.

4. Direktverkande elvärme

Kerstin Ekman (fp) anser att det avsnitt under rubriken Direktverkande elvärme som börjar "I samband" och slutar "av näringsutskottet" bort lyda:

Ovan har redovisats de s. k. ELAK-kraven, dvs. de krav som i princip måste vara uppfyllda för att direktverkande el skall tillåtas i småhus avsedda för annat än fritidsändamål.

Bostadsutskottet delar den i motion 2870 (fp) framförda uppfattningen att det inte nu är motiverat att frångå dessa krav. Det kan heller inte anses lämpligt att med stöd av olika planinstrument styra användningen av direktverkande el. En sådan ordning innebär att beslut om uppvärmningssystem i de berörda småhusen flyttas från de enskilda konsumenterna till myndigheter och kommunala organ. Vare sig i propositionen eller i andra sammanhang har bostadsutskottet tillförts information som motiverar att de nu gällande kraven omprövas.

Vad bostadsutskottet anført bör näringsutskottet föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna. Vad ovan anförts innebär ett bifall till motion 2870 (fp) yrkande 3. Förslagen i motionerna 2863 (c) yrkande 3, 2876 (m) yrkande 14 såvitt nu är i fråga och 2878 (c) yrkandena 1f och 4 låter sig inte förenas med förslaget i fp-motionen, varför dessa fyra yrkanden bör avstyrkas av näringsutskottet.

5. Information och utbildning

Kjell A. Mattsson och Birgitta Hambraeus (båda c) anför följande i anslutning till vad under rubriken Information och utbildning anförts:

I motionerna 2863 (c) och 2871 (c) tas upp vissa frågor om information och utbildning på energiområdet. Bostadsutskottet har avstyrkt motionerna främst med hänvisning till att utskottet senare under våren kommer att behandla anslagsfrågor m. m. avseende information och utbildning beträffande energisparprogrammet. Vid denna behandling kommer utskottet bl. a. att behandla motion 2152 (c). Mot bakgrund av denna ytterligare behandling

av frågan har vi inte motsatt oss bostadsutskottets ställningstagande i detta yttrande till motionerna 2863 (c) och 2871 (c).

6. Kommunal energiplanering

Rolf Dahlberg, Bertil Danielsson, Margareta Gard och Erik Olsson (alla m) anser att det avsnitt under rubriken Kommunal energiplanering som börjar "Som framgår" och slutar "propositionen anförts" bort lyda:

Bostadsutskottet anser att kommunernas planering på energiområdet bör inskränkas till den egna energidistributionen som kommunala energiverk normalt ansvarar för. Lagen om kommunal energiplanering öppnar på ett olyckligt sätt möjligheter till kommunalt godtycke. Såväl de ändringar i lagen som riksdagen beslöt hösten 1984 (BoU 1984/85:6) och som ålade kommunerna att upprätta planer för tillförsel, distribution och användning av energi liksom lagen i dess helhet bör upphävas.

Enligt bostadsutskottets uppfattning kan energifrågorna förväntas uppmärksammas i den kommunala planeringen utan särskilda lagbestämmelser. Erforderligt informationsutbyte mellan kommunerna och företagen rörande produktion, distribution och konsumtion av energi bör utan svårigheter kunna åstadkommas utan lagstadgad uppgiftsplikt.

Vidare bör den ändring i ellagen som beslöts vid samma tillfälle upphävas. Ändringen innebar att elleveranser till värmepumpar skall kunna vägras inom områden där fjärrvärme eller naturgas distribueras eller avses distribueras om kommunfullmäktige beslutat att värmepumpar inte bör förekomma inom området.

Ändringen i ellagen innebär att kommunerna helt opåkallat kan fatta beslut som innebär att många fastighetsägare berövas möjligheten att använda värmepumpar. Därmed kan i många fall ett rationellt val av uppvärmningsmetod motverkas, något som i sin tur kan leda till ökad ekonomisk belastning för enskilda konsumenter.

Vad nu anförts om lagen om kommunal energiplanering och om ellagen går i allt väsentligt tillbaka antingen på reservationer (m) och (fp) eller på reservation (m) till det ovan nämnda betänkandet.

I moderata samlingspartiets partimotion 2876 som väckts med anledning av den nu behandlade propositionen föreslås i yrkande 14 såvitt nu är i fråga att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om värmeförsörjningen. I motiveringen till yrkandet förs fram synpunkter som ligger i linje med dem som redovisades i de ovan delvis refererade reservationerna.

Bostadsutskottet anser att näringsutskottet bör föreslå riksdagen att göra det i motionen begärda tillkännagivandet.

7. Kommunal energiplanering

Kjell A. Mattsson (c), Birgitta Hambraeus (c) och Tore Claeson (vpk) anför följande med anledning av vad under rubriken Kommunal energiplanering anförts:

I en reservation (c, vpk) till bostadsutskottets betänkande BoU 1984/85:6 om utvecklad kommunal energiplanering anfördes följande:

I en avvikande mening (c) och (vpk) till näringsutskottets yttrande anförts att statsmakterna slagit fast att utvecklingen skall inriktas mot ett energisystem baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan. De har också bl. a. genom beslut om olika styrande insatser understrukit att stor vikt måste läggas vid energihushållning. Härefter ligger bl. a. att elenergi i ett längre perspektiv inte bör utnyttjas för ändamål som mera effektivt kan tillgodoses med andra energikällor. Planeringen på energiområdet måste över huvud taget ha effektiviserad energianvändning och därvid också minskad miljöpåverkan som ett grundläggande syfte. Bostadsutskottet, som redan tillstyrkt den av regeringen föreslagna lagändringen, anser att beslutet bör åtföljas av ett uppdrag till regeringen att utarbeta ett förslag till ändring av lagen om kommunal energiplanering, vilket förslag går ut på att den av riksdagen beslutade målsättningen för energipolitiken tas in i lagen, t. ex. i dess 1 §.

I avvikande mening 1 (c, vpk) till detta yttrande har föreslagits ett tillkännagivande om energipolitikens utformning som innebär att vad i den nu refererade reservationen anförts får anses tillgodosett. Bostadsutskottet förutsätter att regeringen utan riksdagens uttryckliga begäran därom vidtar de ändringar i lagen om kommunal energiplanering som blir följden av ett bifall till vad i den avvikande meningen förordats.

8. Kommunal energiplanering

Kerstin Ekman (fp) anför följande med anledning av vad under rubriken Kommunal energiplanering anförts:

Mot den ändring i lagen om kommunal energiplanering samt i ellagen som riksdagen beslöt hösten 1984 (BoU 1984/85:6) avgavs reservationer (m) och (fp).

I en av dessa reservationer anfördes att den föreslagna ändringen i lagen om kommunal energiplanering bl. a. medför en opåkallad utökning av kommunernas planeringsåtgärder. Ändringen innebar att kravet på kommunerna att upprätta oljeersättningsplaner ersattes av ett krav på planer för kommunens hela energisystem.

Ändringen i ellagen innebar att elleveranser till värmepumpar skall kunna vägras inom områden där fjärrvärme distribueras eller avses distribueras om kommunfullmäktige beslutat att värmepumpar inte bör förekomma inom området. I en reservation anfördes att kommunerna kan fatta beslut som innebär att många fastighetsägare berövas möjligheten att använda värmepumpar.

Vad i reservationerna anförts äger naturligtvis fortfarande giltighet. Folkpartiet har emellertid avstått från att nu föra fram förslag om ändring i de båda lagarna. Krav på upphävande av ändringarna kommer fp att aktualisera i annat sammanhang.

9. Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt

Kjell A. Mattsson (c), Birgitta Hambraeus (c) och Tore Claeson (vpk) anser att det avsnitt under rubriken Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt som börjar "Bostadsutskottet vill" och slutar "bostadsutskottets beredningsområde" bort lyda:

Riksdagen beslöt som framgått ovan år 1984 (BoU 1983/84:30) om en plan för fortsatt vattenkraftsutbyggnad och vidhöll därvid sin tidigare uppfattning att vattenkraften skall bidra med 66 TWh/år i vår energibalans.

Vid behandlingen av planen anfördes att osäkerhet råder om vilket tillskott som behövdes för att uppnå denna nivå. I centerpartiets partimotion 2878 anfördes nu att ett tillskott om ca 2 TWh krävs för att uppnå den uppsatta målsättningen. I denna motion samt i andra motioner som bostadsutskottet kommer att behandla senare under våren 1985 föreslås ändringar i vattenkraftsplanen.

Med anledning av vad i motion 374 (fp) och 2878 (c) anförts om vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt vill bostadsutskottet anföra följande.

Det är i och för sig inte förvånande att en viss osäkerhet råder när det gäller att bestämma det nödvändiga produktionstillskottet och hur detta tillskott skall avvägas för att uppnå ett tillskott från vattenkraften om ca 66 TWh/år i medeltal. Det är heller inte förvånande eller oacceptabelt att tillskottet från vattenkraften kan variera i inte ringa omfattning. Att så sker beror bl. a. på att vattenframrinningen i de kraftproducerande älvarna varierar kraftigt från år till år även över längre tidsperioder.

Produktionstillskottet från vattenkraft blir avgörande – förutom av vattentillgången i redan utbyggda älvar – även av vilka projekt i vattenkraftsplanen som enligt vattenlagens prövningssystem kommer till utförande och av effektiviseringar i befintliga vattenkraftverk. Mot denna delvis osäkra bakgrund om vattenkraftsproduktionen på lång sikt är det motiverat att så som görs i centerpartiets partimotion 2878 beräkna att tillskottet kan komma att uppgå till ca 2 TWh. Med den utgångspunkt som i motionen angivits blir slutsatsen att vattenkraftens produktionsnivå på lång sikt kan beräknas uppgå till ca 66 TWh. Planens utformning m. m. kommer som framgått ovan senare under våren 1985 att behandlas av bostadsutskottet.

Vad nu med anledning av centerpartiets partimotion 2878 yrkande 1 i förordats om vattenkraftens roll på lång sikt bör näringsutskottet föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna. Vad i folkpartiets partimotion 374 (fp) föreslagits får i inte ringa del anses vara tillgodosett härmed.

10. Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt

Kerstin Ekman (fp) anser att det avsnitt under rubriken Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt som börjar "Bostadsutskottet vill" och slutar "bostadsutskottets beredningsområde" bort lyda:

Som framgått ovan och av folkpartiets partimotion 372 har riksdagen vid flera tillfällen tidigare (se bl. a. BoU 1983/84:30) slagit fast att utbyggnadsnivån för vattenkraften skall motsvara en årsmedelproduktion om 66 TWh. Riksdagen bör genom ett uttalande slå fast att denna nivå är den slutliga för vattenkraftens roll i energiproduktionssystemet. Det måste såsom görs i motionen konstateras att älvutbyggnadsepoken är slut.

I propositionen föreslås åtgärder om förstudier m. m. som väl motiverar att det nu förordade uttalandet görs. Vad i propositionen anförts måste nämligen tolkas som att regeringen håller öppet för en utbyggnad väsentligt över den nivå som riksdagen angivit. Vad statsrådet anført bidrar till att öka oron och osäkerheten om den slutliga utbyggnadsnivån för vattenkraften.

Bostadsutskottet förordar att näringsutskottet föreslår riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad i folkpartiets partimotion 374 föreslagits. Därmed tillgodoses delvis centerpartiets partimotion 2878 yrkande 1 i.

11. Förstudier beträffande huvudälvarna

Thure Jädestig, Per Olof Håkansson, Lennart Nilsson, Margareta Palmqvist, Rune Evensson, Nils Nordh och Bengt-Ola Rytter (alla s) anser att det avsnitt under rubriken Förstudier beträffande huvudälvarna som börjar "Bostadsutskottet delar" och slutar "i fråga" bort lyda:

Bostadsutskottet har ingen erinran mot vad i propositionen anförts om att det i samband med kärnkraftsavvecklingen är motiverat med vissa förstudier. I ett sådant sammanhang kan det vara lämpligt att genom vissa kompletterande studier få ytterligare kunskap om vattenkraftens roll i den framtida energiförsörjningen. Efter utvärdering av förstudierna blir det möjligt för riksdagen att i ett vidare perspektiv ytterligare bedöma denna fråga. Frågan om förstudier som underlag för en senare bedömning av vattenkraftens roll är primärt en fråga som ligger under regeringens bedömning. Ett riksdagens uttalande enligt motionsförslagen tjänar därmed inget reellt syfte.

Med hänvisning till vad nu anförts anser bostadsutskottet att näringsutskottet bör föreslå riksdagen att avslå motionerna 2870 (fp) yrkande 4, 2876 (m) yrkande 8, 2866 (vpk) yrkande 3 och 2878 (c) yrkande 6, de båda sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga.

12. Förstudier beträffande vissa FRP-skyddade älvar m. m.

Kjell A. Mattsson (c), Birgitta Hambræus (c), Kerstin Ekman (fp) och Tore Claeson (vpk) anser att det avsnitt under rubriken Förstudier beträffande vissa FRP-skyddade älvar m. m. som börjar "Beträffande dessa" och slutar "motsvarande del" bort lyda:

Även beträffande övriga FRP-skyddade älvsträckor m. m. bör riksdagen uttala att någon utbyggnad av dem inte bör genomföras. Beträffande dessa älvsträckor gäller – liksom beträffande de fyra huvudälvarna – sålunda att det inte är erforderligt eller önskvärt att förstudier genomförs. Bostadsutskottet förordar därför att näringsutskottet föreslår riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionerna 2866 (vpk) yrkande 3 och 2878 (c) yrkande 6 föreslagits om att förstudier av FRP-skyddade älvsträckor inte bör genomföras, allt såvitt motionerna behandlas i detta avsnitt.